

หนังสือร้องเรียน

วันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2565

เรื่อง ร้องเรียนการกระทำการฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของเจ้าหน้าที่กรมกิจการเด็กและเยาวชน

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำเนาถึง: ผู้แทน UNICEF ผู้แทนสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
(OHCHR) ประจำประเทศไทย, คณะกรรมการด้านสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNCRC
Committee), คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน

ในนามของเครือข่ายภาคประชาสังคมคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ขอร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรณีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ ได้อำนวยความสะดวก
จับกุมกุมตัวเด็ก อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวนสามคน ในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2565 กรมกิจการเด็กและเยาวชน
(ดย.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้กระทำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหรือ
ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

**1) พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมกิจการเด็กและเยาวชนตีความมาตรา 44 แห่งพรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
ในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์หลักของพรบ.คุ้มครองเด็ก ฯ** เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเจรจาต่อรอง
กับเด็กไม่ได้ตระหนักว่าหัวใจของการคุ้มครองสิทธิของเด็กคือการพยายามสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก
รวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และการหาแนวทางป้องกัน
เหตุการณ์ทารุณกรรมทางกายและใจ เหตุปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ใช้คำพูดท่าทาง การแสดงออกและการกระทำ
ในเชิงสัญลักษณ์เพื่อข่มขู่ คุกคาม ทำให้เด็กหวาดกลัว การเชิญตัวหรือนำตัวไปโดยใช้กำลังบังคับอุ้ม
อันไม่ปรากฏหลักฐานของความผิดหรือ การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือการทำผิดหลักการและ
เจตนารมณ์ของม.44 โดยสมบูรณ์ เนื่องจากไม่มีการเน้น ให้เกิดการสื่อสารเชิงบวก หรือการสื่อสารที่คำนึงถึง
ความเปราะบางหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับอารมณ์จิตใจของเด็ก ไม่มีการใช้หลักจิตวิทยาเพื่อสื่อสารทำ
ความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก ไม่มีการพิจารณาหลักพัฒนาการเด็กและวางแผนคุ้มครองเด็ก
ร่วมกับครอบครัวหรือการให้เด็กและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

/2) การจัดการของพนักงาน...

2) การจัดการของพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตามม.22¹ เจ้าหน้าที่ได้อ้างอิงอำนาจตามพรบ.คุ้มครองเด็ก ม. 24² และ ม.44³ ว่าการนำตัวเด็กออกจากพื้นที่คือการแยกเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ แต่ลักษณะของการเจรจาสื่อสารและปฏิบัติการดังกล่าวกลับไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก และละเลยหลักการผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ตาม ม.22⁴ ในม.44 ได้ระบุชัดเจนแล้วว่ากรมกิจการเด็กฯ ต้องส่งตัวเด็กเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ ข้อมูลภาพคลิบวิดีโอพบว่าเจ้าหน้าที่กระทำการตรงกันข้ามด้วยการอำนวยความสะดวกให้ตำรวจบังคับอุ้มเด็กไปยังสำนักงานกระทรวงพม.และสโมสรตำรวจฯ ซึ่งไม่ได้เป็นสถานที่ที่เป็นมิตรกับเด็กทั้งยังปล่อยให้กระบวนการสืบค้นข้อเท็จจริงตกอยู่ในมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงลำพัง โดยไม่ปรากฏบุคคลที่เด็กเชื่อใจไว้ใจอยู่ด้วย ไม่ปรากฏแม้แต่พนักงานสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาเด็ก ดังที่ระบุไว้ในกฎหมาย การกระทำทั้งหมดนี้ไม่ใช่แนวทางที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพรบ.คุ้มครองเด็กแม้แต่น้อย และยังเป็นการละเมิดสิทธิเด็กอย่างร้ายแรง

3) การกระทำของเจ้าหน้าที่กรมกิจการเด็กฯ ยังถือเป็นการกระทำความรุนแรงต่อเด็กทั้งทางร่างกาย วาจาและจิตใจ ภาพหลักฐานปรากฏให้เห็นถึงการกระทำบังคับข่มขู่ทางร่างกายและจิตใจต่อเด็ก ทั้งการบังคับฝืนใจเด็กให้ปฏิบัติตามตนโดยไม่รับฟังถึงเหตุผลของเด็ก มีการแสดงออกถึงการข่มขู่ด้วยคำพูดและท่าทาง โดยไม่ตระหนักถึงความหวาดกลัวของเด็กจากการถูกผู้ใหญ่จำนวนมากล้อมจับ เจ้าหน้าที่ของกรมกิจการเด็กฯ ในฐานะ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ต้องยืนยันอำนาจสูงสุดของตนในการคุ้มครองเด็ก ยืนหยัด

/ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิ...

¹ ม.22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

² กำหนดหน้าที่ผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม

³ ม.44 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดให้สอบถามเด็ก และดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กรวมทั้งสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กโดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟูก็ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งให้ใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

⁴ ม.22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็ก และสื่อสารให้เด็กได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และรับประกันให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย แต่สิ่งที่ปรากฏคือ ผู้ที่มีบทบาทตามกฎหมาย ในการปกป้องคุ้มครองเด็กกลับเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็กเสียเอง การกระทำเหล่านี้นอกจากจะทำให้เกิดผลทางตรงต่อสภาพจิตใจของเด็ก ยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างต่อเนื่องต่อสุขภาพจิตของเด็ก ในระยะยาว

4) เจ้าหน้าที่ของกรมกิจการเด็กฯ ได้กระทำการละเมิดหลักการของอนุสัญญาสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ข้อที่ 12 ว่าด้วยสิทธิในการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นอย่างสันติโดยได้รับการรับฟัง และ ข้อที่ 15 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มหรือชุมนุมโดยสงบ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามรับรองในการรับประกัน สิทธิดังกล่าว การลงนามมีผลผูกมัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเคารพ ปฏิบัติตามหรืออำนวยความสะดวกให้การแสดงออก ถึงสิทธิดังกล่าวเป็นไปได้อย่างปลอดภัย พันธสัญญาดังกล่าวผูกพันให้รัฐบาลไทยต้องถูกตรวจสอบโดยกลไก การติดตามและร้องเรียนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ การกระทำการละเมิดสิทธิเด็กตามข้อเท็จจริง เบื้องต้นอาจส่งผลให้ผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติ จากกลไกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (Committee on the Rights of the Child) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) รวมถึงชุมชนระหว่างประเทศ สามารถใช้อำนาจดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริง ตรวจสอบ การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงการประนามการใช้กำลังอันไม่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ ชื่อเสียงของประเทศไทยและการใช้อำนาจแสดงการตัดสินใจหรือการแสดงจุดยืนของประเทศไทยในเวทีโลกถูกทำ ทายและทำลายลง

เครือข่ายฯ ขอเรียกร้องให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ทบทวนบทบาท ของตนเองอย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ โดยยึดหลักการเรื่องสิทธิและผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก อย่างสุดความสามารถ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักการของพรบ.คุ้มครองเด็ก เผยแพร่ ติความ และนำเอาเจตนารมณ์ของพรบ.มาใช้ในการพิทักษ์คุ้มครองเด็กอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงการอ้างเป็นเกราะกำบัง เพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่กระทำการละเมิดสิทธิเด็ก

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ต้องเป็นความหวัง เป็นโล่ป้องกันให้กับเด็กและ เยาวชน ในสังคมที่ยังมีความขัดแย้ง และความเห็นที่หลากหลาย พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถคาดหวัง ให้คนอื่นทำหน้าที่แทนตนเองได้ และต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานอื่นในการคุ้มครองเด็ก
เครือข่ายฯ ขอเรียกร้องให้

/1) ปลัดกระทรวงต้อง...

- 1) ปลัดกระทรวงต้องสนับสนุนให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นประโยชน์ของการส่งเสริมสิทธิเด็ก ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง ต้องแสดงความกล้าหาญด้วยการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย หลักคิด แนวปฏิบัติ ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมการเคารพและเรียกร้องสิทธิ การแลกเปลี่ยนถกเถียงกันอย่างโปร่งใส จัดแนวปฏิบัติที่ขัดแย้งกับหลักการสิทธิเด็ก กระทรวงฯ ต้องรื้อฐานคิดการทำงานกับเด็กใหม่ทั้งหมด เจ้าหน้าที่รัฐไม่ควรมองว่าเด็กเป็นผู้สร้างปัญหา แต่เด็กคือผู้ที่มีสิทธิเสรีภาพในฐานะปัจเจกบุคคล หากเผชิญความเสี่ยง เจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติตามแนวทางการคุ้มครองสิทธิของผู้รับบริการ เมื่อเกิดความขัดแย้งต้องได้รับการอบรมเรื่องการสื่อสารเชิงบวกกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเข้าถึงข้อมูลรอบด้าน เช่น ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ช่องทางการขอรับความช่วยเหลือ รวมถึงการให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับกับเจ้าหน้าที่รัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือสวัสดิภาพของเด็ก
- 2) กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงฯ ต้องจัดประชุมวางแผนวิเคราะห์ความเสี่ยงเบื้องต้น ซ้อมแผนการทำงานเพื่อรับมือกับความเสี่ยง กำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ให้ชัดเจน ในการประสานเจรจากับหน่วยงานความมั่นคง เจ้าหน้าที่ตำรวจ และปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กตามเจตนารมณ์ของพรบ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำหรือใช้ความรุนแรงกับเด็ก โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก รวมถึงการปรับปรุงการสื่อสาร และการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ การบริการช่วยเหลือต้องคำนึงถึงภูมิหลัง พัฒนาการ สภาพแวดล้อมครอบครัวของเด็ก ไม่ทำให้เด็กรู้สึกหวาดกลัวหรือต้องตกอยู่ในสภาพจำยอม หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 3) กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงฯ ต้องแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาคประชาสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง สหวิชาชีพจากภาคส่วนอื่นๆ หน่วยงานระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ ในการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และแนวทางในการทำงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กในสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อน และร่วมกันปรับเปลี่ยนการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง ตำรวจ ที่ยังไม่มี ความเข้าใจ เรื่องสิทธิเด็กให้ได้เข้าใจรอบการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยทางร่างกาย จิตใจ และประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะในสถานการณ์ความขัดแย้ง เช่น การแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ผลกระทบระยะยาว

/หากจำกัดพื้นที่...

หากจำกัดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมของเด็กโดยใช้ความรุนแรง และวิธีการสื่อสารเท่าที่การแสดงออกที่เป็นมิตรกับเด็ก วิธีการเช่นนี้เป็นหนทางเดียวในการนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพและตรงตามหลักพัฒนาการเด็ก

- 4) กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพม.และหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องต้องแสดงความรับผิดชอบอย่างจริงจัง ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบโดยทันที เพื่อลดและป้องกันผลกระทบทางด้านจิตใจในระยะยาวต่อเด็กและความเสี่ยงที่จะมีปฏิกิริยาทางด้านจิตใจที่รุนแรง เช่น ความวิตกกังวลและซึมเศร้า เด็กและครอบครัวควรได้รับการดูแลและคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่เด็กเชื่อมั่นและเชื่อใจ สนับสนุนให้เด็กและครอบครัวสามารถเข้าถึงบริการและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็กได้รับการฟื้นฟูเยียวยา

เครือข่ายภาคประชาสังคมคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน จะขอติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการของกรมกิจการเด็กฯ ในกรณีดังกล่าวอย่างใกล้ชิด ผ่านช่องทางที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งช่องทางของสื่อมวลชนและแนวร่วมเคลื่อนไหวของเด็กๆที่เรียกร้องสิทธิ ภายในระยะเวลาสามเดือนหลังจากยื่นจดหมายฉบับนี้ เพื่อแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการเคารพสิทธิเด็กและการหยุดยั้งเคียดแค้นเด็กและเยาวชนตามพันธกิจขององค์กร เครือข่ายยินดีที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนกรมกิจการเด็กและเยาวชนในการให้ความเห็นเพื่อพัฒนามาตรฐานและแนวปฏิบัติในการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในสถานการณ์ที่มีความเปราะบางและความขัดแย้ง

ลงนามเครือข่ายภาคประชาสังคมคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

- เครือข่ายความหลากหลายทางเพศอีสาน (Isaan Gender Diversity Network-IGDN)
- เครือข่ายผู้ใส่ใจนวัตกรรมเพื่อเยาวชนไทย (The Coalition of Innovation for Thai Youth-CITY)
- Thai teachers for child rights association (TTCR)
- กลุ่มเยาวชนศิขรภูมิ (Sikhorphum Youth)
- คณะกรรมการประสานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน (กป.อพช.อีสาน)
- มูลนิธิวายไอวาย (why i why Foundation)
- กลุ่มนักเรียนเลว (Bad student)
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (Thai Lawyers for Human Rights-TLHR)